

Resum executiu de l'IAN 300 – *Professional Judgment*

1. Naturalesa i propòsit de l'IAN 300

L'IAN 300 és un document educatiu elaborat per la **International Actuarial Association (IAA)**. No constitueix un estàndard obligatori, sinó una guia pràctica per donar suport als actuaris en l'aplicació del **judici professional**.

El seu objectiu és:

- Familiaritzar els actuaris amb bones pràctiques emergents.
- Oferir criteris per a la presa de decisions professionals en contextos complexos.
- Reforçar la responsabilitat pública, l'ètica i la transparència en la tasca actuarial.

2. Definició i abast del judici professional

El **judici professional** va més enllà del judici expert. Es pot entendre com:

Judici professional = Judici expert + Principis ètics + Estàndards professionals i normatius + Responsabilitat pública + Consciència del context.

Inclou:

- Domini tècnic i experiència.
- Integritat, imparcialitat i conducta ètica.
- Compliment normatiu i dels estàndards actuariais.
- Consideració de l'interès públic i dels grups d'interès.
- Avaluació de l'impacte social i comunicació clara d'hipòtesis, limitacions i riscos.

3. Fonaments del judici professional

El judici actuarial es basa en:

- **Formació bàsica i contínua.**
- **Normes de pràctica actuarial i codis de conducta.**
- Compromís amb la **responsabilitat pública** i amb el prestigi de la professió.

L'evolució cap a marcs reguladors i comptables més **basats en principis** (p. ex., Solvència II, IFRS 17) ha incrementat la necessitat de judicis professionals sòlids i ben documentats.

Exemples: fixació d'hipòtesis en valoracions de passius, gestió del risc climàtic, ús d'intel·ligència artificial i *big data*, o incorporació de riscos macroeconòmics.

4. Principis bàsics de conducta professional

El judici professional s'ha de regir pels principis del **Codi de Conducta**:

- **Integritat**: actuar amb honestat i amb els més alts estàndards ètics.
- **Competència i cura**: prestar serveis amb coneixement i diligència.
- **Compliment**: respectar els requisits legals i professionals.
- **Imparcialitat**: evitar biaixos, conflictes d'interès o pressions indegudes.
- **Comunicació**: informar de manera clara, entenedora i completa.

5. Àmbits clau d'aplicació del judici professional

a) Dades

- Avaluació de la qualitat, rellevància i suficiència de les fonts.
- Gestió de dades mancants, incompletes, inconsistents o atípiques.
- Consideració de dades alternatives, sintètiques o derivades d'IA generativa.
- Compliment amb els requisits de protecció de dades (p. ex., RGPD).

b) Models

- Selecció de models adequats a l'objectiu.
- Avaluació del risc de model (*model risk*).
- Comprensió d'hipòtesis, limitacions i sensibilitat als paràmetres.
- Transparència en models complexos, especialment els d'IA i aprenentatge automàtic.
- Necessitat de supervisió humana i documentació suficient.

c) Hipòtesis

- Determinació i contrast d'hipòtesis clau (econòmiques, biomètriques, de comportament).
- Ús d'anàlisi de sensibilitat, proves d'estrès i *backtesting*.
- Prevenició de biaixos i consideració de dependències entre variables.
- Documentació exhaustiva i gestió de possibles conflictes d'interès.

d) Interpretació de resultats

- Verificació de la raonabilitat dels resultats respecte a experiències prèvies.
- Proves i validacions independents.
- Explicació clara de l'abast, les limitacions i el grau d'incertesa.
- Revalidació periòdica de models, especialment els basats en IA.

e) Comunicació

- Explicitar com ha influït el judici professional en la selecció de dades, models i hipòtesis.
- Divulgar fonts d'incertesa, limitacions i biaixos.
- Documentar el procés de presa de decisions.
- Assegurar que els destinataris entenen correctament la informació i no la interpreten de manera errònia.

6. Eina pràctica: preguntes d'autoavaluació

L'IAN proposa una sèrie de **preguntes d'autoavaluació** per guiar l'actuari en cada etapa:

- Tinc la competència i experiència necessàries?
- Estic complint estàndards i normatives?
- He identificat i mitigat biaixos o conflictes d'interès?
- He comunicat de manera clara i suficient les meves hipòtesis i resultats?
- Les meves decisions són proporcionades a l'abast i objectiu del treball?

7. Conclusió

El judici professional és el **nucli de la tasca actuarial**. Requereix no només destresa tècnica, sinó també ètica, responsabilitat pública i transparència. En un context de creixent complexitat (IA, *big data*, canvi climàtic, marcs reguladors basats en principis), el judici professional és essencial per mantenir la confiança dels usuaris, els reguladors i la societat.

https://actuaris.org/ian_type/ian-300-professional-judgment/